

LUNDS UNIVERSITET

Medicinska fakulteten

Institutionen för hälsa, vård och samhälle

Avdelningen för arbetsterapi och gerontologi

Arbetsterapeutens arbete med vårdhund som redskap

Författare: Emelie Munkberg

Sanna Gustavsson

Handledare: Elizabeth Hedberg-Kristensson

November 2011

Kandidatuppsats

Adress: Avdelningen för arbetsterapi och gerontologi, Box

157, S-221 00 Lund

LUNDS UNIVERSITET

Medicinska fakulteten

Institutionen för hälsa, vård och samhälle

Avdelningen för arbetsterapi och gerontologi

111122

Arbetsterapeutens arbete med vårdhund som redskap

Författare: Emelie Munkberg

Sanna Gustavsson

Abstrakt

Det finns litteratur som beskriver att kontakt med vårdhund ger ökad motivation, bättre koncentrationsförmåga och ökat välbefinnande, dessutom blir insatserna från vårdpersonal effektivare. Olika professioner inom vården beskriver mycket positiva resultat av vårdhundens medverkan. Det finns litteratur om vårdhundens goda effekt inom bland annat äldreomsorgen, men det finns inte så mycket om på vilket sätt hunden används. Därför är det en angelägenhet att undersöka hur arbetsterapeuter använder sig av vårdhund som ett redskap för att möjliggöra aktivitet. Urvalsgruppen bestod av nio stycken legitimerade arbetsterapeuter som arbetar med vårdhund i olika verksamheter inom vården i Sverige. Författarna genomförde semistrukturerade intervjuer över telefon utifrån en förberedd intervjuguide, intervjun spelades in. Bearbetning av data genomfördes med innehållsanalys. Resultatet visar att arbetsterapeuten använder sin professionella kunskap som arbetsterapeut och vårdhundsförare i sitt arbete. Vad som genomsyrar resultatet är även att vårdhunden används för att motivera klienter till aktivitet.

Nyckelord: Arbetsterapeut, Djurassisterad aktivitet, Djurassisterad terapi, Arbetsterapi

Kandidatuppsats

Adress: Avdelningen för arbetsterapi och gerontologi, Box 157, S-221 00 Lund

FACULTY OF MEDICINE
Lund University

111122

Occupational Therapist's work with dogs used in health care as a tool

Emelie Munkberg

Sanna Gustavsson

Abstract

There is literature that describes that contact with dogs used in health care provides increased motivation, improved ability to concentrate and increased well-being, furthermore the work effort from the nursing staff becomes more effective. Different professions in health care describe positive results of dogs used in health care participation. There is literature describes that dogs used in health care has good effect in areas such as geriatric care, but not so much about how the dog is used. Therefore, it is a concern to examine how occupational therapist uses the dogs in health care as a tool to enable activity. The selection group consisted of nine licensed occupational therapists that works with dogs used in different facilities in health care in Sweden. The authors has conducted semi-structured interviews over the phone from a prepared interview guide, the interview was recorded. Processing of data has been done with a content analysis. The result shows that the occupational therapist uses her professional knowledge as occupational therapist and the leader for the dog used in health care. A common feature I the result is that the dog is used to motivate clients to activity.

Keywords: Occupational therapist, animal assisted activity, animal assisted therapy, occupational therapy

Bachelor thesis

Division of Occupational Therapy and Gerontology, Lund University, Lund, Sweden

Författarna vill tacka vår handledare och deltagarna i studien.

Innehållsförteckning

Bakgrund	3
<i>Djur i vården</i>	4-6
<i>Vårdhund</i>	6-7
<i>Aktivitet och vårdhund</i>	7-8
Syfte	8
Metod	8
<i>Urvalsförfarande</i>	8
<i>Undersökningsgrupp</i>	9-10
<i>Procedur</i>	10-11
<i>Metod för insamling av data</i>	10
<i>Bearbetning av den insamlade data</i>	11
<i>Etiska överväganden</i>	12
Resultat	12
Arbetsterapeutens profession	12
<i>Arbetsterapeutens förmåga</i>	13
<i>Arbetsterapeutens erfarenhet</i>	14
<i>Arbetsprocess med vårdhund</i>	14-15
Vårdhundens egenskaper	15

<i>Krav på vårdhunden</i>	15-16
<i>Vårdhundens utbildning</i>	16
<i>Vårdhundens effekt</i>	16-17
Arbetsterapeutens kunskap om vårdhund	17
<i>Användande av vårdhund</i>	19-21
Klientens behov	21-22
Diskussion	22
<i>Metoddiskussion</i>	22-23
<i>Resultatdiskussion</i>	23
Möjlighet att använda vårdhund.....	23
Möjlighet att välja vårdhund.....	24
Negativa aspekter kring vårdhund.....	24-25
Referenslista	25
Böcker och artiklar	26-27
Elektroniska referenser	28-30
Bilaga	31
Intervjuguide	31

Bakgrund

Enligt Wilcock (1998) ses människan som en aktiv varelse som naturligt söker interaktion med dess sociala miljö. Därför är deltagande i aktiviteter en naturlig respons på människans biologiska behov, och det är nödvändigt för att möjliggöra överlevnad och uppnå hälsa (Wilcock, 1998)

Målet med arbetsterapi är att främja klientens möjligheter att leva ett värdefullt liv i enlighet med sina egna önskemål och behov och i förhållande till omgivningens krav (Christiansen & Baum, 2005). Detta mål uppnås genom arbetsterapi som kan utveckla klientens aktivitetsförmåga, förhindra ytterligare nedsatt aktivitetsförmåga eller kompensera den så att klienten känner tillfredsställelse i sitt dagliga liv (Socialstyrelsen, 2001). Arbetsterapeutens åtgärder ska vara individ- eller miljö inriktade och beröra aktiviteter i klientens dagliga liv (Socialstyrelsen, 2001).

Arbetsterapeuten har kunskap om klientcentrerad praxis som är ett icke-direktiv perspektiv till terapi där personalens roll är att skapa en omgivning av tillit och stöd samt ge klienten möjlighet att använda sin egen problemlösningsförmåga för att inse och formulera deras terapeutiska mål (Rogers, 1942). Arbetsterapeuten arbetar klientcentrerat vilket innebär att hon/han anpassar åtgärderna efter klienten (Law, Baptiste & Mill, 1995). Tillvägagångssättet bygger på filosofin om respekt och samarbete med sin klient (Law, Baptiste & Mill, 1995). Det finns många definitioner av klientcentrerad praxis men många innehåller liknande komponenter. Ofta förekommer en stark betoning på samarbete eller partnerskap, respekt för klienten, underlätta val och involvering av klienten i bestämmandet av de arbetsterapeutiska målen som uppkommer utifrån hans eller hennes val (Sumsion & Law, 2006).

Anledningen till att arbetsterapeuten använder sig av klientcentrerat arbetssätt är för att underlätta för klienten att bidra med specialiserad expertis till arbetsprocessen. Klienten är expert på hans eller hennes situation, och han/hon vet om interventionen tillgodoser de individuella behoven (Christiansen & Baum, 2005). Stedman och Thomas (2010) påvisade i sin studie behovet av ett klientcentrerat och individbaserat arbetsätt för att kunna anpassa interventionerna efter klienten och för att uppnå ett rättvist resultat.

Ett problem som kan dyka upp för alla arbetsterapeuter är att möta en klient som har förlorat sin motivation. Mowen (2000) beskriver motivation som driften mot en handling, och den relateras till en individs önskan om välmående. Motivation leder klienten till att interagera med omgivningen på sätt som skapar välmående (Mowen, 2000). Brist på motivation kan leda till otillfredsställelse (Lou & Lane, 2005). En klient som har förlorat sin motivation är i behov av att ”coachas” för att återfå motivationen. En av uppgifterna som arbetsterapeuten har är därför att agera coach, vilket innebär att ge klienten med uppmuntrande ord och återkoppling i syfte att förstärka den fysiska- och mentala kapaciteten samt klientens insikt (Christiansen & Baum, 2005). För att coacha klienten på bästa sätt, måste arbetsterapeuten hitta ett tillvägagångssätt för att samarbeta med klienten och nå dennes mål.

Arbetsterapeutens åtgärder vidtas i förebyggande, habiliterande och rehabiliterande syfte (Socialstyrelsen, 2001). Vid möte med klienten är det viktigt att arbetsterapeuten kan skilja på mening och innehåll i en aktivitet som används av klienten och som används i en arbetsterapeutisk kontext för att få en djupare kunskap om aktivitet (Müllersdorf & Ivarsson, 2005). Det betonas vad klienten kan klara av att göra för att förbättra, bibehålla eller återfå aktivitetsförmåga som kan ha blivit försämrade av bland annat sjukdomar, skador, kognitiva svårigheter, utvecklingsstörning eller beteendestörning (Moyers, 1999). Arbetsterapeuten har därigenom ett unikt perspektiv som innebär att möjliggöra för klienterna att delta i aktiviteter när deras hälsotillstånd, samhällssituation eller funktionsnedsättning påverkar eller hotar deras förmåga att göra vad de tycker är viktigt och meningsfullt (Christiansen & Baum, 2005). Meningsfull aktivitet består av en komplex relation mellan klient, arbetsterapeut och miljö, där det är miljön som bestämmer nivån av utförandet (Rodger, Clark, Banks, O'Brien & Martinez, 2009). Halm (2008) menar att i skapandet av en optimal återställande miljö för klienterna har djuren fått en erkänd roll inom många typer av hälso- sjukvårdsverksamheter.

Djur i vården

Djur möjliggör aktivitet och genom att människor har sällskap och engagemang med djur kan de uppnå bättre mental hälsa, leva ett mer självständigt liv samt få en högre livskvalitet (Yeh, Liao & Chen, 2002). Till exempel beskriver Norling (2002) att hunden bidrar till att vi vistas mer i naturen, vi aktiveras fysiskt och träffar andra människor vilket sammantaget ökar

sociala kontakter. Detta kan i sin tur leda till mindre stress och depressioner, sänkt konsumtion av mediciner, färre läkarbesök och lägre vårdkostnader för samhället (Norling, 2002). Djur har vissa hälsofrämjande effekter för människan, som beskrivs som direkta och indirekta effekter. De direkta effekterna uppstår via beröring, relationen och den icke verbala kommunikationen mellan djur och människa. De indirekta effekterna uppstår via djurens motiverande roll, via den hälsofrämjande livsstil som djurumgänget bidrar med via den sociala identitet som människan får i sin samverkan med djuren. Kontakt med ett djur stimulerar social interaktion samtidigt som kontakten har lugnande och läkande effekter (Manimalisrapporten, 2009).

Sällskapsdjur framför allt hundar har länge använts inom vården för att uppnå terapeutiska effekter. Beck-Friis, Strang och Beck-Friis (2007) skiljer på djurassisterad aktivitet (DAA) och djurassisterad terapi (DAT). Vid DAA handlar det om allmän aktivering, alltså ska hunden ge stimulans och motivera till aktivitet. Hunden bidrar med positiva värden genom sin närvaro (Beck-Friis, Strang, & Beck-Friis, 2007).

Chu, Liu, Sun och Lin (2009) redovisar i sin studie att åtta veckor av DAA kan temporärt öka självbestämmandet, självkänslan, positiva psykiatriska symtom och känslomässiga symtom hos klienter med schizofreni. Kontakten med djur fungerar spontant utan verbala krav och är mindre beroende av inläring (Beck-Friis, Strang, & Beck-Friis, 2007). DAA representerar informella aktiviteter som involverar människa-djur interaktion, DAA främjar socialisering, motivering, utbildning och rekreation och andra terapeutiska fördelar för att öka livskvaliteten (Muños Lasa & Franchignoni, 2008).

DAT är en tidsplanerad intervention som använder speciellt tränade djur för att förbättra specifika kognitiva och fysiska mål. DAT är konkreta med sina mål och det kräver intensiv träning både från djurterapeuten och från klienten. Under de senaste decennierna har DAT fått brett stöd från olika vård verksamheter. I akutvården använder sig vårdpersonalen av terapidjur för att bland annat hjälpa klienten att re-orientera sig i verkligheten, förbättra sin kroppsuppfattning, minska stress, öka social interaktion och minskas depression. Under ångestframkallande interventioner fungerar djurterapeuten som en viktig distraktion, och förser klienten med motivationen som krävs för att återhämta sig och återvända till glädjen i livet (DeCoursey, Russell & Keister, 2010). DAT är en terapiform som hålls av professionell vårdpersonal, och perspektivet på interventionen står i relation till personalens profession och

expertis (Palley, O'Rourke & Niemi, 2010). DAT används även med framgång vid träning av empati och kommunikation. Metoden har visat god effekt vid kristerapi där närvaron av en utbildad hund underlättar en fördjupad terapeutisk relation (Hultman, 2008).

Vårdhund

Vårdhundskolan är ett projekt som ägs av Hälsans Natur vars syfte är att "främja och utveckla verksamheter där man använder natur- och djurkontaktens läkande och hälsofrämjande kraft, särskilt inom vård, skola och omsorg." En källa till inspiration och kunskap till projektet kom från studiebesök i USA som ordförande och kursansvarig för styrgruppen på Vårdhundskolan gjorde. Vårdhundskolan erbjuder olika typer av utbildning för vårdhundsteam. Steg 1 kan påbörjas då hunden blivit godkänd på lämplighetsbedömningen. Hunden utbildas hos hundinstruktör under 6-12 månader. Steg 2 är en praktisk kurs med vårdpersonal och hund, som avslutas med ett praktiskt test i vårdmiljö för diplomering (Vårdhundskolan, 2010).

Vårdhund är alltså en utbildad hund, den genomgår en utbildning som testar hundens olika egenskaper där temperamentet är det viktigaste (Vårdhundskolan, 2010). En blivande vårdhund väljs ut med omsorg i steg 1 och testas för sin lämplighet till arbete inom vården. Därefter, i steg 2, får ägaren till hunden hjälp av utvalda hundinstruktörer för att träna hunden i alla de moment som krävs. Den blivande vårdhunden ska vara vuxen när den genomgår ett lämplighetstest (Höök, 2010). Hunden ska vara vänlig, tålmodig, lugn och mottaglig för träning, den måste också fungera bra ihop med människor och med andra djur (Stregowski, 2010).

Vårdhund bidrar till att klienter med olika diagnoser får möjligheten att träna och förbättra uppmärksamhet, koncentration, fin- och grovmotorik och därmed förbättras aktivitetsförmågan. Med en vårdhund blir träningen spontan och mer effektiv. Kontakt med vårdhund ger ökad motivation, bättre koncentration och ökat välbefinnande för klienten. Även insatserna från vårdpersonal blir effektivare, de anser att vårdhunden ger ett mycket positivt resultat (Vårdhundskolan, 2010; Lucidi, Bernabo, Panunzi, Dalla-Villa, Mattioli, 2005; Velde, Cipriani, Fisher, 2005). Johnson, Medows, Haubner och Sevedge (2008) redovisar i sin studie att ett besök av vårdhund minskar ilska, fientlighet samt förvirring och depression hos en grupp, som genomgick en strålningsbehandling. Kontakt med vårdhund ger bland annat ökad

motivation vilket kan underlätta samspelet mellan arbetsterapeut och klient men även möjliggöra aktivitet (Vårdhundskolan, 2010). Djur har en unik egenskap som kan förenkla och bidra till terapi, vilket kan leda till positiva förändringar i kognition och beteende genom förvärvandet av nya förmågor och accepterandet av personlig medverkan och ansvar (Kruger & Serpell, 2006). Vårdhund underlättar terapeut-klient relationen. Den sociala interaktionen blir minde komplicerad när det finns externt fokus i samtalen, som till exempel en vårdhund. Arbetsterapeutens interventioner fokuserar på användandet av meningsfulla aktiviteter som gynnar en individs livskvalitet. Aktiviteter som att äga och ta hand om ett djur och ha regelbunden interaktion, är alla potentiella meningsfulla aktiviteter (Velde et al, 2005).

Aktivitet och vårdhund

Christiansen och Baum (2005) som är studiens teoretiska bas, menar att meningsfulla aktiviteter är handlingar som är målinriktade. En aktivitet är meningsfull om individen är en aktiv, frivillig deltagare och om aktiviteten är riktad mot ett mål som individen anser vara betydelsefullt (Hinojosa, Sabari & Pedretti, 1993). Aktivitet blir vad vi gör det till (Christiansen & Baum, 2005), aktivitet tillhandahåller basen för vår självkänsla och engagerar människan i sin miljö och genom detta möjliggör för henne att överleva. Aktiviteterna utvecklar människans förmågor och färdigheter, tillåter henne att driva sina intressen, tillåter henne att relatera till andra individer och tillåter henne att uttrycka sina värderingar.

Alla definitioner av aktivitet inom arbetsterapi innehåller element av målinriktad aktivitet och tidsanvändning samt influenser av miljö och kultur (Christiansen & Baum, 2005).

Terapeutiska aktiviteter är riktade mot specifika funktionella aktiviteter så som mobilitet och förflyttning. Terapeutiska interventioner är de metoder eller syfte där klienten deltar i terapeutiska aktiviteter som till exempel stärkande träning eller stretching. Varje intervention kan genomföras i olika aktiviteter (Horn, Deutscher, Smout, DeJong & Putman, 2010).

Tillfrisknande från mental sjukdom kan underlättas av delaktighet i aktiviteter som ger mening och mål i klienternas liv (Lloyd, King, McCarthy & Scanlan, 2006). Aktivitet används som terapeutiskt medel för att motverka fysisk och psykisk ohälsa för att bibehålla eller förbättra aktivitetsförmågan (Christiansen & Baum, 2005).

Ett par studier visar att tränade hundar kan öka den klientens fysiska förmåga (Chu et al, 2009; Herbert & Greene, 2001). Klienterna i en av studierna gick längre promenader med hund än de gjorde utan hund (Herbert & Greene, 2001). En annan studie visar också att klienterna utförde sina valda aktiviteter under en längre tid när hund var närvarande (Velde et al, 2005).

Det finns litteratur om vårdhundens goda effekt inom bland annat äldreomsorgen, men det saknas litteratur om hur vårdhunden kan användas (Filan & Llewellyn, 2006). Därför är det en angelägenhet att undersöka hur arbetsterapeuter använder sig av vårdhunden för att möjliggöra aktivitet.

Syfte

Att undersöka hur arbetsterapeuten använder vårdhunden för att möjliggöra aktivitet.

Metod

För att öka förståelsen av det ämne som studeras, och eftersom det inte finns så mycket forskning gjord inom detta ämnet, valdes en kvalitativ undersökningsmetod (Howitt & Cramer, 2005). Det är också en lämplig metod när man vill studera komplexiteten av någonting i en naturlig miljö. Därför är denna studie en kvalitativt inriktad undersökning med semistrukturerade intervjuer (Kvale, 1997).

Urvalsförfarande

Urvalskriterier för intervjupersonerna var legitimerade arbetsterapeuter med erfarenhet av arbete med vårdhund. Deltagarna skulle ha varierade arbetsområden, ålder och kön, för att öka möjligheten att få en så bred syn som möjligt på vad vårdhunden kan åstadkomma.

Undersökningsgrupp

De första fyra deltagarna blev tillfrågade om de kände till någon annan som passade in på urvalskriterierna och det resulterade i ytterligare två deltagare. Vårdhundskolan som är ett projekt som utbildar vårdpersonal i arbete med hund kontaktades för att få ett register över legitimerad personal som gått utbildningen. Detta resulterade i tre deltagare. En sökning på arbetsterapeut och vårdhund på internet genomfördes och resulterade i namn på boenden som använde vårdhund, som sedan kontaktades och det resulterade i två deltagare.

Bortfallet bestod av två arbetsterapeuter. En visade sig hade avslutat studierna vid Vårdhundskolan och utbildat sig till terapihundsförare och arbetar istället med terapihund. Den andra hade inte möjlighet att delta i studien på grund av ändrade arbetsförhållanden.

Nio kvinnliga arbetsterapeuter som arbetar med vårdhund deltog slutligen i studien. Alla deltagarna har utbildat sig vid Vårdhundskolan i Uppsala. De är alla yrkesverksamma i Sverige och arbetar i olika verksamheter inom kommunal hälso- och sjukvård. Se tabell 1.

Författarna talade även om att intervju-materialet kommer att avidentifieras för att konfidentialitet ska upprätthållas. Deltagarna har även erbjudits att få ta del av den färdiga studien.

Tabell 1. Deltagare i studien.

Arbetsterapeut	Kön	Verksamhet	Hundens ras
#1	Kvinna	Har eget företag, vårdhund 100%, framförallt inom äldreomsorg och lite psykiatri	Collie och mellan pudel
#2	Kvinna	Kommunal verksamhet	Mellan och dvärg pudel
#3	Kvinna		
#4	Kvinna	Daglig verksamhet för vuxna med förvärvad hjärnskada samt lite inom verksamhet för klienter med neuropsykiatriska funktionshinder	Groenendael och deltagarnas egna hundar
#5	Kvinna	Äldreomsorg	Springer spaniel och Labrador retriever

#6	Kvinna	Kommun- hemrehabilitering	Coton de tuléar
#7	Kvinna	Kommunrehabilitering	Engelsk cockerspaniel
#8	Kvinna	Äldreomsorg	Leonberger
#9	Kvinna	Äldreomsorg-enbart mot demensboenden	Boxer, Golden retriever, 2 Flatcoated Retriever
#10	Kvinna	Primärvården	Tollare
#11	Kvinna		

Procedur

Olika hemsidor besöktes för att få namn på arbetsterapeuter som arbetar med vårdhund. Kontakt togs via e-post där syftet med studien förklarades samt blev tillfrågade om medverkan i en intervju. Då deltagarna anmält sitt intresse skickade författarna ut ett skriftligt informationsbrev där deltagarna gav sitt skriftliga samtycke i ett svarskuvert. I informationsbrevet beskrevs det att deltagandet var frivilligt och att de när som helst under studiens gång kunde avbryta utan att ange någon anledning.

När författarna erhållit de påskrivna samtyckesblanketterna, kontaktades deltagarna åter via e-post för att boka in tid för intervju via telefon med högtalarfunktion så att båda författarna skulle kunna medverka i intervjun. Intervjufrågorna handlade om hur de som arbetsterapeuter arbetar tillsammans med vårdhund och innehåller inte frågor av känslig natur, se bilaga. Intervjuerna genomfördes av en av författarna med stöd av en intervjuguide förberedda frågor samt följdfrågor, se bilaga. Den andra författaren förde anteckningar under tiden samt hade möjlighet att inflika med följdfrågor under intervjuns gång.

Metod för insamling av data

Insamling av data skedde med hjälp av en intervjuguide med följande tema; kunskap om vårdhund, syfte med vårdhund, klientfall och vårdhund, arbetsprocess och vårdhund, vårdhund och aktivitet. En provintervju genomfördes för att försäkra att frågorna blev tydligt formulerade för att ge den önskade informationen och på så vis stärka trovärdigheten i studien

(Graneheim & Lundman, 2003). Innan intervjuerna påbörjades tillfrågades deltagarna om det gick bra att samtalet spelades in med hjälp av bandspelare, och att stödanteckningar fördes under tiden. Deltagarna blev intervjuade genom högtalar-telefonsamtal.

Undersökningsspersonerna blev uppringda och intervjuade enligt intervjuguiden med följdfrågor. Författarna bad om tillstånd att återkomma via e-post eller telefon om ytterligare frågor skulle dyka upp.

Bearbetning av den insamlade datan

Den insamlade datan lyssnades av efter intervjuerna och transkribering skedde direkt efter att intervjun var avslutad. Författarna har transkriberat tillsammans för att undvika att felskrivningar skedde på grund av att transkriberaren inte uppfattar vad som sades på bandet (Kvale, 1997). Inför analysen läste författarna igenom den transkriberade datan flera gånger för att få ett sammanhang och en helhet. För att analysera den insamlade data användes Graneheim & Lundmans (2003) innehållsanalys. Vid kvalitativ analys av data finns det två nivåer att välja på, den manifesta och den latenta nivån. Författarna valde att genomföra den manifesta nivån där analysen innebär att tolka innehållet, det som är synligt och uppenbart.

De transkriberade data lästes flera gånger för att finna de meningsbärande enheter som gav svar på studiens syfte. En kritisk punkt för att uppnå trovärdighet är att välja de mest passande meningsbärande enheter. Meningsbärande enheter som var för breda till exempel, då flera paragrafer valdes ut, kan det bli svårt att hantera då de troligen kan ha flera betydelser. För snäva meningsbyggande enheter till exempel enstaka ord, kan resultera i fragmentation. Därefter kondenserades meningsbärande enheter så noggrant som möjligt och med klara skillnader för att inte blandas ihop. Därefter rubricerades de med en kod. De olika koderna kom att jämföras baserat på likheter och skillnader. De blev sedan indelade i subkategorier och kategorier med tydliggjort innehåll. Författarna och handledaren analyserade data var för sig för att öka trovärdigheten för att sedan tillsammans analysera och diskutera tills konsensus uppnåddes och för att uppnå trovärdighet (Graneheim & Lundman, 2003).

Etiska övervägande

Studiens fokus låg på arbetsterapeutens arbete med vårdhunden och författarna informerade om att det var frivilligt att svara på frågorna. I informationsbrevet beskrevs att deras medverkan var frivillig och de när som helst kunde avbryta sin medverkan i studien.

Resultat

Analysen resulterade i fyra huvudkategorier:

Arbetsterapeutens profession med underkategorier arbetsterapeutens förmåga, arbetsterapeutens erfarenhet, arbetsprocess med vårdhund.

Vårdhundens egenskaper med underkategorier; krav på vårdhund, vårdhundens utbildning, vårdhundens effekt.

Arbetsterapeutens kunskap om vårdhund med underkategorin användande av vårdhund.

Klientens behov.

Arbetsterapeutens profession

Sex av deltagarna menade att det var självklart att vara utbildad för att kunna använda sin professionella kunskap i sitt arbete med människor. Som arbetsterapeut behövdes också kunskap om att kunna bedöma och åtgärda klientens rehabiliteringsbehov.

Några deltagare upplevde att arbetsprocessen med vårdhund krävde fantasi, kunskap och intuition, och oftast var vårdhundarna med hela processen. Några deltagare betonade att verksamhetens rutiner och riktlinjer styrde vart vårdhunden fick vara, och hur vårdhunden användes i verksamheten. För några deltagare var det viktigt att hela arbetslaget var med i planeringen kring vårdhunden. En deltagare menade att vårdhund kunde underlätta arbetsmiljön på arbetsplatsen.

För att kunna arbeta med vårdhund så var det viktigt med hundintresse och erfarenhet av att arbeta med vårdhund gav större trygghet vid spontant arbete med vårdhund. En deltagare uttryckte följande:

”Det är ju väldigt roligt, det är otroligt spännande att slå ihop de här yrkena, då eftersom jag är hundförare och arbetsterapeut i botten. För min egen del är det ett lite spännande möte.”

Arbetsterapeutens förmåga

När det gäller arbetsterapeutens förmåga visade analysen att några deltagare tyckte att det var viktigt att ha förmåga och att orka läsa av vårdhunden samt att stötta vårdhunden i interventionen.

Någon deltagare menade att ett gott bemötande mot människor och vårdhundar var viktigt. En deltagare ansåg att det var viktigt att ha en bra kontakt med vårdhunden, medan en annan deltagare menade att förmågan att se vårdhundens potential i interventionen var viktig. Ett par deltagare hade lärt vårdhunden handtecken för att till exempel underlätta klientens talträning. Två deltagare betonade förmågan att använda sin fantasi vid problemlösning i intervention.

Att läsa av sina klienter och ha förmågan att vara observant och lyhörd för klientens behov ansågs viktiga förmågor för en arbetsterapeut.

Några deltagare betonade förmågan att hantera omgivningens reaktioner på vårdhunden både positiva som negativa. Förmåga att hantera potentiella problem till exempel vid allergi eller rädsla var också viktigt, därför arbetade två deltagare för en tillåtande miljö där klienten kunde känna sig fri att föra sin talan. Någon deltagare menade att visa respekt för klientens villkor i intervention var nödvändigt för ett fungerande samarbete.

Några deltagare betonade vikten av förarbetet för att förhindra negativa reaktioner. En annan deltagare menade att uppmärksamhet på omgivningen krävdes för att hitta potentiella klienter som lämpade sig för vårdhundsintervention. Det var viktigt att pedagogiskt coacha klienten till intervention med vårdhund och att inneha förmåga att uppmärksamma och coacha klientens beteende för att undvika att vårdhunden skadas. Förmåga att anpassa intervention efter klienten och vårdhundens dagliga form och behov var också viktigt att kunna, det beskrevs på följande sätt:

”...jag kan ju ha en plan och sen vill dem inte alls vara med på det då måste jag flexibelt kunna skifta om utifrån både deltagarnas och hundens förutsättningar, mina egna också för den delen.”

Arbetsterapeutens erfarenhet

När det gäller arbetsterapeutens erfarenhet visade analysen att några deltagare aldrig upplevt att vårdhund stälpt en intervention utan att vårdhund alltid upplevdes positiv som arbetskamrat. En deltagare upplevde vårdhund som ett bra komplement till sin ordinära behandling. En deltagare ansåg inte att tidigare erfarenhet av hund behövdes för arbete med vårdhund, och att vårdhundens handlingar är klientens bedrift.

En deltagare upplevde att allergi var något som fanns främst hos yngre anhöriga och personal, och upplevdes inte som något problem. En deltagare nämnde att det negativa med vårdhund var att det var ett nytt ämne inom vården i Sverige, och därmed inte så beprövat.

Någon deltagare upplevde att klienterna tyckte det var roligt att få sprida glädje till andra, en anledning till att det kom hundar på besök var för att klienterna tyckte om det. En deltagare berättade att vårdhund som intervention gav klienterna glädje som i sin tur gav bekräftelse för arbetet. En deltagare uttryckte det följande:

”...Jag får ju lön varenda gång då ser jag hur det glimmar till hos patienterna när det får träffa min hund.”

Arbetsprocessen med vårdhund

När det gäller arbetsprocessen med vårdhund ansåg ett par deltagare de inte var nödvändigt att ta vårdhunden till möte med kontaktperson då uppdraget mottogs. En deltagare hade ibland vårdhunden med på vårdplanering på grund av anhörigas önskan om att träffa vårdhunden, för att öka trygghetskänslan och se möjligheterna med interventionen.

Tre deltagare träffade klienten för bedömning och samtal om vårdhundsintervention, innan intervention med vårdhund inleddes. Var klienten positiv till vårdhund i interventionen gjordes en arbetsplan upp. En av deltagarna menade att en diskussion fördes i arbetslaget om klientens behov av intervention med vårdhund, och en annan deltagare beskrev att vid analysering av klientens behov fanns åtanke om lämplig aktivitet för intervention.

Några deltagare beskrev att vårdhundsintervention remitterades till vårdhundsföraren efter klientens mål. Två deltagare menade att vårdhundsintervention skulle vara en riktad intervention, då kanske inget annat fungerat.

I journalen dokumenterades klienternas personliga mål, vad klienterna gjorde och hur det gick. Ett par deltagare beskrev att klientens personliga mål sattes upp tillsammans med arbetslaget och klienten. Några deltagare berättade att mål sattes upp i samråd med klienten.

Två deltagare använde ett bedömningsinstrument innan och efter intervention för utvärdering av klientens förmåga. Ett par deltagare beskrev att arbetsterapeutens insats för klienten utvärderas genom klientens personliga mål med interventionen. En deltagare ansåg att utvärdering gjordes genom dokumentation och samtal. Några deltagare utvärderade insatsen tillsammans med arbetslaget för att få en helhet över klientens utveckling. En annan deltagare menade att för ytterligare utveckling av klientens förmåga omarbetades behandlingsplanen.

Några deltagare menade att intervention med vårdhund avslutades om det inte passade vårdhunden eller klienten. Två deltagare betonade vikten av att hitta strategier för att successivt avsluta interventionen med vårdhund då klienten uppnått målet. En annan deltagare uttryckte att det inte alltid fanns möjlighet att avsluta interventionen då vårdhunden hade blivit som en livlina för klienten, detta beskrivs så här:

”...vi haft två personer som vårdhundsföraren inte kan avsluta med eftersom det är liksom livlinan på något sätt för de här två personerna så hon kommer att fortsätta så länge som dem har glädje av hunden, så hon kommer inte att avsluta dem överhuvudtaget då då.”

Vårdhundens egenskaper

Krav på vårdhunden

När det gäller krav på vårdhunden påtalade några av deltagarna att en vårdhund behövde klara av alla utmaningar, i form av psykisk belastning, att den var lyhörd för styrning, att den var intresserad och att den klarade att interagera med människor. Hur vårdhunden uppträdde hade betydelse för klientens förtroende. En deltagare betonade vikten av att vårdhunden måste klara av den fysiska miljön på arbetsplatsen, och några deltagare ansåg att vårdhunden måste vara balanserad för att kunna användas i intervention. Vårdhunden behövde till exempel kunna stå stilla länge och apportera saker för klientens rörelseträning.

När det gäller den fysiska miljön uttryckte en deltagare att vädret kunde påverka arbetet negativt, till exempel fick vårdhunden inte bli våt. Några deltagare ansåg att vårdhunden fick inte vara rädd för plötsliga ljud i arbetsmiljön, eftersom det var viktigt att vårdhunden kände

sig trygg i arbetsmiljön. Flera deltagare upplevde att det ställdes stora krav på vårdhunden. Det uttryckte en deltagare som följande:

”...de ska träffa olika människor, människor med handikapp, människor som tar i dem konstigt för att de ser dåligt. Rollatorer, rullstolar, elrullstolar, käppar som trillar, alltså det är väldigt mycket som de ska klara av.”

Vårdhundens utbildning

När det gäller vårdhundens utbildning berättade en deltagare att vårdhunden klarade mycket på grund av vårdhundsutbildningens höga krav. Någon deltagare tyckte att vårdhunden hade en gedigen utbildning, som socialiserade den. En deltagare nämnde att vårdhundarna var speciellt utprovade för arbetet, genom att använda vårdhund i sitt arbete så fortbildas vårdhunden och därigenom får arbetsterapeuten en möjlighet att avgöra om det var rätt typ av hund. Någon deltagare menade att en tränad vårdhund var bekväm i alla typer av behandlingssituationer, och det gav större potential i intervention. En deltagare uttryckte:

”... Sen kan jag naturligtvis göra väldigt mycket mer med en hund som kan mycket saker, självklart kan jag vara mer fantasifull med en sådan hund och hitta på ganska avancerade terapeutiska övningar.”

Vårdhundens effekt

När det gäller vårdhundens effekt nämnde några deltagare att vårdhunden tog fram den naturliga drivkraften hos klienten, och lockade till aktivitet. Interaktion med vårdhund gav klienten energi för att klara aktiviteten. Några deltagare berättade att för vårdhundens skull kunde klienterna göra mycket och därmed fick klienterna en positiv bieffekt, dessutom upplevde klienterna att vårdhunden gjorde aktiviteten roligare. En annan deltagare menade att klienten omedvetet ökade sin rörlighet på grund av delaktighet i aktivitet med vårdhund. Någon deltagare ansåg att vårdhundens närvaro bidrog till en tillåtande miljö där samtalen fördes lättare.

Några deltagare berättade att vårdhunden hade en fysiologisk effekt på klienten genom att det lugnande hormonet Oxytocin höjdes. En deltagare beskrev att effekten av vårdhunden höll i sig hos klienterna under hela dagen.

Några deltagare menade att i intervention med vårdhund fick klienten en annan roll, som hundägare eller en yrkesinriktad roll. Klienten blev den som höll i kopplet och gick runt och hälsade på folk tillsammans med vårdhunden. Några deltagare menade att vårdhunden spred spontan glädje och kommunikation genom sin närvaro, klienterna fick något gemensamt som de kunde samtala om. En deltagare ansåg att vårdhunden tog fram andra, mjukare sidor hos klienten, det uttrycktes följande:

”...Men det är något som skapar någonting som berör dem många gånger, att där är något annat än bara en människa som kommer in. Att de får känna på någonting och så här.”

Arbetsterapeutens kunskap om vårdhund

När det gäller arbetsterapeutens kunskap om vårdhund visade analysen att en deltagare menade att det var viktigt att veta vad aktivitet kräver, det var fysiska och psykiska förmågor så som koncentrationsförmåga, uthållighet, fin- och grovmotorik. En deltagare tyckte att kunskap om aktivitet och användning av vårdhund kompletterar varandra i intervention.

En deltagare betonade även vikten av kunskap om konsekvenser av sjukdom hos klienter. Någon deltagare menade att det var viktigt att hitta en balans mellan utmaning och förmåga i aktivitet. Några deltagare ansåg det viktigt att ha kunskaper om att praktiskt kunna hantera och använda vårdhund, för att vårdhundens egenskaper skulle användas på ett maximalt sätt.

Någon deltagare rekommenderade utbildningen på vårdhundskolan om arbetsterapeuten hade ambition och intresse av aktivt vårdhundsarbete. En deltagare tyckte att vara arbetsterapeut, och så var det dels att vara utbildad via vårdhundskolan och dels att ha fantasi som var de viktigaste inslagen i arbetet med vårdhund. En deltagare betonade vikten av att kunna kritiskt reflektera över vårdhund som intervention, vilket framkommer i citatet nedan:

”...dels behöver man nog ha kunskap om att en hund inte alltid är den rätta interventionen att man måste först försäkra sig om att det passar bra för den som man ska göra med.”

En deltagare uttryckte att så länge klienten accepterade vårdhunden i rummet så fungerade interventionen. Ibland gick vårdhundens behov före klientens behov för att kunna lyckas med ett gott samarbete, ofta spelade det inte så stor roll för klienten vilken vårdhund som användes men det var däremot viktigt att försöka hitta en optimal matchning med klienten.

En deltagare använde vårdhund vid intervention för klienter med bristfällig sjukdomsinsikt, och för klienter som hade ständig minnesförlust. Några deltagare använde vårdhund som ett medel för rörelseaktivitet vilket gav klienten ökad självkänsla, bekräftelse och kognitiv stimulans. En annan deltagare beskrev att vårdhunden användes som medel för att skatta klientens förmåga i aktivitet. Några deltagare använde vårdhunden i talträning till exempel för afasatiker, där vårdhunden lockade fram ordet i rätt sammanhang. Det beskrevs följande:

”...så kan man träna ord med afasatiker, det heter hopp och i med att du försätter personen i en sådan situation där det är så tydligt, det är hindret som hunden ska hoppa igenom så kan man locka fram ordet i rätt sammanhang.”

Uppgiften att tillfredsställa vårdhundens behov kunde användas som syfte för att få klienten att vara aktiv. Två deltagare menade att användning av vårdhund i intervention krävde kunskap om klientens behov och intresse.

En deltagare menade att interventionen med vårdhund var ett substitut för arbete och en meningsfull aktivitet. Det var viktigt att hänsyn visades mot klienterna eftersom vårdhunden kunde väcka intresse eller rädsla. Några deltagare berättade att klienten kunde vara rädd för stora eller små hundar. Två deltagare menade att det kunde vara av kulturella skäl som klienten inte ville delta i intervention med vårdhund. En deltagare sade:

”Vi har en dam som har varit, är muslimsk och hon får inte röra hundar och ibörjan fick vi hålla den lite åt sidan men det har slutat med att hon tycker jättemycket om hundar, hon vill ha en hund själv.”

Vårdhunden hade en egen aktivitetsrepertoar som det måste tas hänsyn till. En annan deltagare betonade att vårdhunden var en levande individ, den kan dessutom bita klienten om det vill sig illa. Två deltagare hade alltid vårdhunden dubbelkopplad för hundens och klientens säkerhet.

En deltagare betonade att vårdhunden inte löser klientens problem, utan det var ett samspel mellan flera faktorer. Två deltagare betonade vikten av att ta hänsyn till vårdhundens tillstånd, ibland kunde de löpa eller vara sjuka. Då behövdes en reservplan, som kunde vara att temat hund användes i en studiecirkel.

Vårdhunden provades ut och utvärderades för att bedöma lämplighet för intervention med klient. Klienter hade olika förmågor att uttrycka personliga mål, då var det nödvändigt att hitta alternativa sätt att identifiera klientens intresse.

Ett par deltagare ansåg att om verksamhetens personal och klienter blev informerade om vårdhunden minskades risken för negativt bemötande. Några deltagare ansåg att det negativa med vårdhund som intervention kunde vara att allergi blev vanligare.

Några deltagare menade att vårdhunden gav en alternativ behandlingsmöjlighet eftersom vårdhunden hade egna sätt att bemöta klienten och kunde lättare komma åt problematiken som förekom än vad personal klarade av. Det beskrev en deltagare så här:

”...hur ofta är vi inte fel ute, hur ofta är vi inte lite från ovan och säger att du behöver träna det och du behöver göra det och så där...”

Användande av vårdhund

En deltagare upplevde att användandet av vårdhund i arbetet var en fantastisk förmån, och såg det som en självklarhet att välja vårdhund efter klienten. Några deltagare såg vårdhunden främst som ett arbetsverktyg och en arbetskamrat. En deltagare uttryckte att vårdhundens ras var ett medvetet val, vårdhundarna valdes med tanke på deras olika egenskaper.

En av deltagarna berättade att vårdhunden används efter dens egenskaper. Ett par deltagare ansåg att vårdhundens storlek påverkade valet av aktivitet. Några deltagare uttryckte att vårdhundens användningsområde var obegränsat, och en deltagare använde vårdhunden för att identifiera problem hos klienten, och inte bara som en åtgärd. Vårdhunden beskrevs som ett medel för att bevara klientens integritet i interventionen av några deltagare.

Fyra deltagare använde vårdhunden både i grupp och individuellt. En deltagare använde vårdhund i gruppaktivitet enbart för värdet av delaktighet och en annan deltagare använde vårdhund enbart i individuell intervention. Någon deltagare använde vårdhunden för att klienten skulle få möjlighet att lägga fokus på någon annan än sig själv och sin situation en stund, och ett par deltagare berättade att vårdhunden kunde användas för att dämpa oro och ångest. Någon deltagare använde vårdhunden för att bearbeta sorg, eftersom vårdhunden har en lugnande inverkan på klienten. En deltagare berättade:

”...Då har jag samtal det är många som får, uppleva stor sorg ja för att man blir sjuk, får stroke, få ja sin MS kanske blir mer och mer skov. Det kan vara många sådana här saker, ens partner har avlidit. Där ser jag att hunden gör en stor betydelse bara av att det blir lugnt och tillåtande och så kommer det här svåra.”

Några deltagare använde vårdhund för fysisk träning i till exempel promenader och kognitiv träning så som uppmärksamhetsträning och känselträning. En deltagare använde vårdhunden i många olika situationer, för att klienten skulle få möjlighet att bli lyssnad på eller jobba med belastning. Vårdhunden användes som klientens stöd i svåra aktiviteter, vilket beskrevs så här:

”...nån vill gåträna det är väl jättebra att göra med hundar gå här och köra slalom med hunden mellan benen och gå agilitybana med den och gå upp och ner i trappor med den...”

Några deltagare menade att syftet med vårdhund i interventionen var att hjälpa klienten att uppnå sina mål och tillfredsställa sina behov, för att få ett meningsfullt liv och känna sig nöjd. Fyra deltagare menade att det var vårdhundens syfte att motivera klienten till aktivitet. När det gäller aktivitetens effekt menade en deltagare att aktivitet kan bidra till ett flowtillstånd för klienten, och vårdhunden var nödvändig för att klienten skulle behärska aktiviteten.

Vårdhunden användes som medel i valfri aktivitet. Ett par deltagare formulerade det som att syftet med vårdhund i intervention var att väcka klientens lust till aktivitet. Några deltagare menade att ett syfte med vårdhund var att få färdigheter för ökad rörlighet, och öka klientens sociala kompetens samt ge klienten förbättrad aktivitetsbalans. Några deltagare tyckte att syftet med vårdhunden kunde vara att ge eller återge en roll till klienten.

En deltagare beskrev att vårdhunden i verksamheten var till för att ge klienterna möjligheten att träna vårdhunden tillsammans med personalen i verksamheten. I klientens träning vävdes även vårdhundens träning in, eftersom vårdhunden hade ett eget syfte som klienterna behövde uppfylla. Efterhand som vårdhunden och klienterna utvecklades reviderades vårdhundens mål tillsammans i gruppen.

Några deltagare tyckte det var en nödvändighet att ha tillgång till mer än en vårdhund eftersom verksamheten blev begränsad om det bara fanns tillgång till en vårdhund. Trots intresse hos klienten kunde vårdhunden vara för trött eller sjuk, eller så passade vårdhunden inte klienten och då kunde inte vårdhunden användas. Två deltagare ansåg att det skulle

behövas fler vårdhundar för att kunna göra en optimal matchning med klienterna. I verksamheten fanns olika vårdhundar som var lånade ifrån olika former av samarbete. Ett par deltagare berättade om hur vårdhunden användes berodde på hur verksamheten och tjänsten såg ut. I en verksamhet arbetade vårdhunden endast halvtid, medan i en annan verksamhet hade de endast tillgång till vårdhund två dagar i veckan, som ett projekt. Tre av deltagarna beskrev att prioritering gjordes bland klienter, då vårdhund som intervention endast var en del av tjänsten.

En deltagare berättade att verksamheten hade försökt att utvärdera nyttan med att använda vårdhund som intervention, och arbete för djurtillåtna boenden är pågående.

Ett par deltagare menade att arbete med vårdhund krävde större ansvar och gav mindre egen tid, mycket hänsyn skulle tas till vårdhundens välmående och det var energikrävande. En deltagare trodde att arbete med vårdhund kunde underlättas av att ha en fast arbetsplats. En deltagare sade:

”Det är som om man har med ett helt dagis ibland”

Klientens behov

När det gäller klientens behov menade en deltagare att klienten behövde känna tillit för vårdhund innan interventionen påbörjades. Några deltagare ansåg att intresse för hund krävdes av klienten för att kunna inleda intervention med vårdhund, klienten behövde också tåla hund och vilja träffa vårdhunden. Två deltagare berättade även att ingen klient blev tvingad på vårdhunden.

Några deltagare tyckte inte att klienten behövde några speciella kunskaper för att dra nytta av intervention med vårdhund. Några deltagare menade att aktiviteten alltid anpassades efter klientens behov, alltså vårdhunden utförde aktiviteter efter klientens vilja. Några deltagare ansåg att intervention med vårdhund tillfredställde klientens behov, genom att personlig utveckling skedde och minnet, struktur och samarbetsförmågan tränades.

En deltagare berättade att vårdhunden inte kunde användas om klienten hade resistent bakterier. En annan deltagare berättade att i vissa klientfall med andningsproblematik var det inte aktuellt att använda vårdhund. Några deltagare beskrev att vårdhunden hade ett eget rum

på avdelningen som klienterna kunde komma till, detta uttrycktes på följande sätt av en deltagare:

”...men är det däremot då någon brukare just på den avdelningen som har behov av att träffa hunden, då finns det ett rum som man kan gå till”

Diskussion

Metoddiskussion

Valet av metod kan diskuteras. Författarna anser att studiens metod var den lämpligaste eftersom genom kvalitativ metod undersöks en upplevelse eller uppfattning (Kvale, 1997).

Deltagarna skulle ha varierande arbetsområde, ålder och kön, för att öka möjligheten för att få en så bred syn som möjligt på vad vårdhunden kan åstadkomma. Det var problem med att få tag på deltagare till studien, och därför efterfrågades inte deras ålder. Ett annat problem som uppstod var att författarna inte fick tag på några manliga deltagare som passade in på studiens urvalskriterier, därför bestod undersökningsgruppen enbart av kvinnor. För att ändå uppnå trovärdighet valdes deltagare med arbete inom varierande verksamheter (Bell, 2006). Bell (2006) menar att i mindre studier kan det vara svårt att få ett riktigt slumpmässigt urval, då tvingas författarna oftast nöja sig med att intervjua de personer som går att få tag på och vill ställa upp. Studiens trovärdighet försäkrades genom att författarna genomförde en provintervju för att fastställa att intervjufrågorna svarade mot syftet (Graneheim & Lundman, 2003).

Intervjuerna med deltagarna genomfördes via telefon, och samtalen spelades in på band, och därmed försäkrades att all information dokumenterats (Bell, 2006). Bell (2006) menar att det faktum att intervjuerna spelades in kan ha hämmat ärliga responser. Det hade varit önskvärt om intervjuerna hade kunnat genomföras via ett personligt möte, men detta var inte möjligt på grund av personernas lokalisering. Intervjuer ansikte mot ansikte hade möjligtvis gett författarna ytterligare information. Men eftersom intervjuerna genomfördes via telefon så gick författarna miste om mimiken och det var svårt att uppfatta tonfall på banden, vilket kan ha påverkat insamlad data.

På grund av författarnas brist på erfarenhet av att genomföra intervjuer formulerades intervjufrågorna inte på samma sätt till alla deltagarna, vilket kan ha påverkat resultatet. Med mer erfarenhet hade intervjuerna kanske blivit djupare. De första deltagarna fick inte många följdfrågor av författarna, men det blev fler efterhand som intervjuerna pågick (Bell, 2006). Detta kunde ha lösts genom att författarna genomfört fler provintervjuer (Bell, 2006).

Författarna och handledaren analyserade data var för sig. Detta var ett sätt att uppnå trovärdighet. Det hade varit önskvärt för författarna att göra analysen enskilt genom hela analyseringen för att öka trovärdigheten, men det var inte möjligt på grund av tidsbrist och författarnas brist på erfarenhet av analys (Graneheim & Lundman, 2003).

Resultatdiskussion

Möjlighet att använda vårdhund

Många av deltagarna berättade att vårdhund som intervention i verksamheten är i utvecklingsfasen. Författarna upplevde verksamheterna med vårdhund som toppstyrda, det var kommunerna som avgjorde om verksamheten skulle inledas och fortsätta. En av deltagarna tog upp det att nackdelen med vårdhund var att det var ett nytt område i den svenska vården, det tror författarna kan försvåra arbetet med vårdhund eftersom en arbetande arbetsterapeut inte har så mycket material att förlita sig på. Det finns kanske inte heller möjlighet att rådfråga kollegor om fantasin tryter.

Författarna tror att den amerikanska vården har kommit mycket längre i arbetet med hund i vården (Fine, 2000), därför kan det vara givande för svenska arbetsterapeuter att få inspiration till vårdhundens användningsområden därifrån.

Författarna tror att vårdhund i vården är ett växande område. DAT erbjuder ett komplement till ett av målen i ett projekt som innebär förbättrad hälsa i USA. Patienter och familjer som upplever smärta, stress eller svårigheter i det dagliga livet kan ha nytta av att träffa hund (DeCoursey, Russell & Keister, 2010).

Möjlighet att välja vårdhund

Många av deltagarna upplevde att det var nödvändigt att ha tillgång till mer än en vårdhund, då verksamheten var beroende av vårdhund. Författarna kan också se också behovet i att ha fler än en utbildad vårdhund då vi tror det kan minska risken för utarbetning av hunden.

Författarna tror att det kan vara lätt att tappa bort vårdhundens behov i intervention med klient, då det klientcentrerade arbetet styr arbetsterapeutens intervention (Christiansen & Baum, 2005).

Författarna och deltagarna ser också en fördel med fler vårdhundar i verksamheten eftersom det ger arbetsterapeuten möjligheten att välja vårdhund efter klientens behov, eftersom hundar också är individer och olika precis som människor. Berget och Ihlebaek (2011) menar att vad en människa upplever som behagligt kan upplevas som obehagligt för en hund.

Samtidigt tror författarna att större ansvar följer om verksamheten har många hundar, någon måste ta hand om hundarna då de inte arbetar, både på fritid och under arbetstid. Skulle en hund bli sjuk finns risken att den smittar de andra hundarna, och då löser inte fler hundar problemet.

Negativa aspekter kring vårdhund

Det var anmärkningsvärt att enbart en av deltagarna nämnde de kulturella värderingarna som en potentiellt negativ faktor. Författarna tycker det bör tas i beaktande då Sverige blir alltmer mångkulturellt. Med det mångkulturella samhället ökar risken att det finns klienter eller personal i verksamheten som har sådana kulturella värderingar att personen inte får eller vill vara i kontakt med hund.

Även allergi kan vara en negativ faktor av arbete med vårdhund. Deltagare nämnde att allergi förekommer inte så mycket i nuläget, men allergi blir vanligare och vanligare och kommer kanske med tiden bli ett stort problem i verksamheter med hund. En deltagare arbetar för djurfria respektive djurtillåtna boenden, vilket författarna tycker är en bra lösning på det problemet.

Hundrädsla är också något som kan förekomma i alla olika verksamheter. Detta kan vara svårt att lösa, och då får arbetsterapeuten istället acceptera klientens vilja (Christiansen & Baum, 2005).

I resultatet framkom det att arbetsterapeuten använde sig av sin professionella kunskap som arbetsterapeut och vårdhundsförare för att möjliggöra och motivera klienter till aktivitet. Det framkom även i resultatet att en utbildad vårdhund var av stor betydelse för lyckad arbetsterapeutisk intervention. Resultatet kan inspirera arbetsterapeuter till att se de varierande möjligheterna i arbetet med vårdhund och användningsområde. Författarna ser även att studien kan öka samarbetet mellan arbetsterapeuter inom olika verksamheter som arbetar med vårdhund.

Eftersom många verksamheter med vårdhund drivs som projekt än så länge anser författarna att det behövs fler studier inom ämnet. Dels för att visa vårdhundens breda användningsområde och dels för att visa fördelarna från ett ekonomiskt perspektiv, samt genom ett holistiskt perspektiv.

Referenslista

Böcker och artiklar

Backman, J. (2008). *Rapporter och uppsatser* (2 uppl.). Lund: Studentlitteratur.

Bell, J. (2006). *Introduktion till forskningsmetodik* (4 uppl.). Malmö: Studentlitteratur.

Berget, B., & Ihlebaek, C. (2011). *Psychiatric disorders - Worldwide advances*. Ås: In-Tech.

Christiansen, C.H., & Baum, C.M. (2005). *Occupational therapy: Performance, Participation, and Well-being*. Thorofare: SLACK Incorporated.

Fine, A. (2000). *Handbook on animal-assisted therapy*. San Diego: Academic Press.

Förbundet Sveriges Arbetsterapeuter. (2005). *Etisk kod för arbetsterapeuter*. Stockholm: Globalt Företagstryck AB.

Halm, M.A. (2008). The healing power of the human-animal connection. *American journal of critical care*, 17 (4), 373-376.

Herbert, J.D., & Greene, D. (2001). Effect of preference on distance walked by assisted living residents. *Physical and Occupational Therapy in Geriatrics*, 19, 1-15.

Hiojosa, J., Sabari, J., & Pedretti, L. (1993). Position paper: Purposeful activities. *American Journal of Occupational Therapy*, 51, (10), 864-866.

Howitt, D., & Cramer, D. (2005). *Introduction to Research Methods in Psychology*. Essex: Pearson Education

Höök, I. (2010). *Hund på recept- den professionella vårdhunden*. Uppsala: Tryck Wikströms.

Kruger, K.A., & Serpell, J.A. (2006). *Animal-Assisted Interventions in Mental Health: Definitions and Theoretical Foundations*.

- Kvale, S. (1996). *Interviews: an introduction to qualitative research interviewing*. Lund: Studentlitteratur.
- Kvale, S. (1997). *Den kvalitativa forskningsintervjun*. Lund: Studentlitteratur.
- Law, M., Baptiste, S., & Mill, J. (1995). Client-centered practice: What does it mean and does it make a difference? *Canadian Journal of Occupational Therapy*, 62, 250-257.
- Lou, J.Q., & Lane, S.J. (2005). Personal Performance Capabilities And Their Impact On Occupational Performance. I C.H. Christiansen, C.M. Baum. *Occupational therapy: Performance, Participation, and Well-being* (s.269-298). Thorofare: SLACK Incorporated.
- Lucidi, P., Bernabo, N., Panunzi, M., Dalla-Villa, P. & Mattioli, M. (2005). Ethotest: A new model to identify (shelter) dogs skills as sevice animals or adoptable pets. *Applied Animal Behaviour Science*, 95, (1-2), 103-122.
- Mowen, J.C. (2000). *The 3M model of motivation and personality: Theory and empirical applications to consumer behavior*. Boston: Kluwer academic publishers.
- Moyers, P. (1999). The guide to occupational therapy practice. *American Journal of Occupational Therapy*, 53, 247-322.
- Rogers, C. (1942). *Counselling and psychotherapy: Newer concepts in practice*. Boston: Houghton-Mifflin C/o.
- Socialstyrelsen. (2001). *Kompetensbeskrivningar för arbetsterapeuter*. Bohus: Ale Tryckteam.
- Wilcock, A.A. (1998). *An occupational perspective of health*. Thorofare: SLACK Incorporated.
- Yeh, M.L., Liao, H.F., & Chen, S. (2002). Animal-assisted therapy in Taiwan. *Journal of the Formosan Medical Association*, 6, (1), 102-106.

Elektroniska referenser

Chu, C-I., Liu, C-Y., Sun, C-T., & Lin, J. (2009). The Effect of Animal-Assisted Activity on Inpatients with Schizophrenia. /Elektronisk version/. *Journal Of Psychosocial Nursing*, 47,(12), 42-48. Doi: 10.3928/02793695-20091103-96

DeCoursey, M., Russell, A.C., & Keister, K. J. (2010). Animal-Assisted Therapy Evaluation and Implementation of a Complementary Therapy to Improve the Psychological and Physiological Health of Critically Ill Patients. *Dimensions of Critical Care Nursing*, 29, (5), 211-214. Doi: 10.1097/DCC.0b013e3181e6c71a

Filan, S.L. & Llewellyn- Jones, R.H. (2006 October). Animal-assisted therapy for dementia: a review of the literature. *International Psychogeriatric*, 18, (4), 597-611. Doi: 10.1017/S1041610206003322

Graneheim, U.H., & Lundman, B. (2003 October). Qualitative content analysis in nursing research: concepts, procedures and measures to achieve trustworthiness. *Nurse education today*, 24. Hämtad december 27, 2010 från http://www.sciencedirect.com/ludwig.lub.lu.se/science?_ob=MImg&_imagekey=B6WNX-49Y3GVM-2-7&_cdi=6974&_user=745831&_pii=S0260691703001515&_origin=search&_coverDate=02%2F29%2F2004&_sk=999759997&view=c&wchp=dGLbVtb-zSkzS&md5=d64450138af9b8ff0ee85402f058e15f&ie=/sdarticle.pdf

Horn, S.D., Deutscher, D., Smout, R.J., DeJong, G., & Putman, K. (2010). Black-White Differences in Patient Characteristics, Treatments, and Outcomes in Inpatient Stroke Rehabilitation. /Elektronisk version/. *Archives of Physical Medicine and Rehabilitation*, 91, 1712-1721. Doi: 10.1016/j.apmr.2010.04.013

Hultman, S-G. (2008). *Djur i vården*. Hämtad januari 26, 2011 från Vårdalinstitutet Institutet för Vård- och Omsorgsvetenskap, <http://www.vardalinstitutet.net/documentarchive/1168/1575/3439/4256/4415/7551.pdf?objectId=11624>

Johnson, R.A., Meadows, R.L., Haubner, J.S., & Sevedge, K. (2008). Animal-Assisted Activity Among Patients With Cancer: Effects on Mood, Fatigue, Self-Perceived Health, and Sense of Coherence. /Elektronisk version/. *Oncology Nursing Forum*, 35,(2), 225-232. Doi: 10.1188/08.ONF.225-232

Lloyd, C., King, R., McCarthy, M., & Scanlan, M. (2006). The association between leisure motivation and recovery: A pilot study. /Elektronisk version/. *Australian Occupational Therapy Journal*, 54, 31-41. Doi: 10.1111/j.1440-1630.2006.00648.x

Manimali. (2009). *Manimalisrapporten*. Hämtad januari 27, 2011 från <http://www.manimalis.se/uploads/4a2381578ca814a2381578d250.pdf>

Müllersdorf, M., & Ivarsson, A-B. (2005). Occupation as described by novice occupational therapy students in Sweden: The first step in a theory generative process grounded in empirical data. /Elektronisk version/. *Scandinavian Journal of Occupational Therapy*, 15, 34-42. Doi: 10.1080/11038120701327842

Muños Lasa, S., & Franchignoni, F. (2008). The role of animal-assisted therapy in physical and rehabilitation medicine. *European Journal of Physical and Rehabilitation Medicine*. 44, (1), 99-100. Hämtad mars 8, 2011 från <http://www.minervamedica.it/en/freedownload.php?cod=R33Y2008N01A0099>

Norling, I. (2002). *Djur i vården*. Hämtad januari 27, 2011 från http://www.vardhundskolan.se/images/stories/litteratur/norling_djur.pdf

Palley, L.S., Pearl O'Rourke, P., & Niemi, S.M. (2010). Mainstreaming Animal-Assisted Therapy. *Institute for Laboratory Animal Research Journal*, 51, (3), 199-207. Hämtad januari, 26, 2011 från http://dels-old.nas.edu/ilar_n/ilarjournal/51_3/pdfs/v5103Palley.pdf

Rodger, S., Clark, M., Banks, R., O'Brien, M., & Martinez, K. (2009). A comparison of international occupational therapy competencies: Implications for Australian standards in the new millennium. /Elektronisk version/. *Australian Occupational Therapy Journal*, 56, 372-383. Doi: 10.1111/j.1440-1630.2009.00808.x

Stedman, A., & Thomas, Y. (2010). Reflecting on our effectiveness: Occupational therapy interventions with Indigenous clients. /Elektronisk version/. *Australian Occupational Therapy Journal*, 58, 43-49. Doi: 10.1111/j.1440-1630.2010.00916.x

Stregowski, J. Therapy Dogs and Animal Assisted Therapy. *The New York Times*. Hämtad december 27, 2010, från <http://dogs.about.com/od/workingdogs/p/therapydogs.htm>

Sumsion, T., & Law, M. (2006, juni). A review of evidence on the conceptual elements informing client-centred practice. *Canadian Journal of Occupational Therapy*, 73, (3), 153-162. Hämtad mars 9, 2011 från <http://docserver.ingentaconnect.com.ludwig.lub.lu.se/deliver/connect/caot/00084174/v73n3/s4.pdf?expires=1299671019&id=61625089&titleid=75001810&accname=Lunds+Universitet&checksum=DBE62E6D33817D081D5E48618B54F756>

Velde, B.P., Cipriani, J., & Fisher, G. (2005). Resident and therapist views of animal-assisted therapy: Implications for occupational therapy practice./Elektronisk version/ *Australian Occupational Therapy Journal*, 52, 43-50. doi:10.1111/j.1440-1630.2004.00442.x

Vårdhundskolan: <http://www.vardhundskolan.se/> Hämtad december 27, 2010.

Bilaga

Intervjuguide

Demografiskt inledande fråga.

Vilken typ av utbildning har du?

Kunskap om vårdhund

Vilka kunskaper behöver arbetsterapeuten för att ha en vårdhund i sin intervention?

Syfte med vårdhund

Vilket syfte ha arbetsterapeuten med vårdhund i sin intervention?

Klientfall och vårdhund

I vilka klient-fall kan det vara aktuellt att ha med vårdhund i interventionen?

Arbetsprocess och vårdhund

I vilken fas sätts vårdhund in i arbetsprocessen?

Vårdhund och aktivitet

Hur används vårdhund i intervention för att möjliggöra aktivitet?